

Анотація

У статті розглядається трактування поняття "комп'ютерне навчання" вітчизняними та зарубіжними науковцями; висвітлюються цілі, завдання та значення комп'ютерного навчання в професійній підготовці майбутніх учителів музики.

Аннотация

В статье рассматривается трактовка понятия "компьютерное обучение" отечественными и зарубежными исследователями; освещаются цели, задачи и значение компьютерного обучения в профессиональной будущих учителей музыки.

Summary

The article deals with the definition of the term "the computer education" given by the Ukrainian and foreign researchers; the goals, the aims and the importance of computer education in students' special training are also revealed.

Ключові слова: комп'ютерне навчання, інформатизація освіти, музична педагогіка.

Ключевые слова: компьютерное обучение, информатизация образования, музыкальная педагогика.

Key words: computer training, informatization of education, musical pedagogic.

Подано до редакції 21.06.2011.

УДК 378.141.2:17.036.1

©2012

Василенко Л.М.

АКСІОЛОГІЗМ КОНЦЕПТУ ЗАДОВОЛЕННЯ В ЕМОЦІЙНО-ЧУТТЄВІЙ СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасна людина, з одного боку, надзвичайно рухлива і непостійна, а з іншого – достатньо відверта і передбачена. Це для теоретико-педагогічних досліджень може розцінюватися як "збентежуючий факт". Ця постійна "мінливість" суб'єкту навчання і виховання не дає можливості остаточно визначити в педагогіці поняття людини і виводить педагогіку із рівноваги. Сьогодні вже стало майже правилом, що людина в процесі виховання виступає іншою, ніж ми вважаємо. Основний висновок, до якого приходять педагоги, полягає в тому, що нині вихованець не бажає підкорятися уготованим йому формам виховання. Сила навчання й виховання в значній мірі поставлена під сумнів різноманітними іншими суспільними впливами, що діють на молодь сильніше, ніж виховні установи. Це прирікає дослідника в галузі педагогіки до пізнання нескінченного числа варіацій і комбінацій окремих людських феноменів і залишає відкритим питання щодо справжньої природи людини, а отже, форм і методів її навчання й виховання. При цьому, кожний взятий до аналізу феномен, має відкривати нове для цілісного розуміння людини і при цьому кожний феномен повинен залишатися неповторним. Перевага такого феноменологічного методу полягає в його безпосередньому зв'язку із життям, життєвим досвідом людини, із формуванням її ціннісних установок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Цінності стали предметом спеціального вивчення тільки з виникненням наприкінці XIX століття аксіології. Для народження нового напрямку у філософії особливе значення мали роздуми Б. Паскаля про "логіку серця". Говорячи про неї, він висвітлював існування двох типів суджень людини: судження почуття людини він відокремлював від суджень її математичного розуму.

Вирішальну роль у виникненні аксіології відіграло зроблене І. Кантом відокремлення сфери сутнього від сфери належного. До сфери цінностей І. Кант та його послідовники Р. Лотце, В. Віндельбанд, Г. Ріккерт зараховували вищі цінності, які підносять людину над реальним буттям. На цій підставі вони трактували цінності як те, що повинно бути і не вважали цінностями матеріальні речі, які вдовольняють потреби людини.

В дослідженнях В. Дільтея, М. Вебера, О. Шпенглера, Т. Парсонса, А. Тойнбі, П. Сорокіна, У. Томаса, Ф. Знанецького та інших джерелом виникнення цінностей розглядається життя соціуму, у процесі якого і виділяється значуще, що визначається як цінність. В. Вунд, Ф. Бретано, А. Мейнонг, Р. Пері, Д. Дьюї сприймають цінності з позиції суб'єктивного. Їхнє виникнення вони пов'язують із почуттями людини, із переживаннями нею певних ситуацій та із виокремленням значущих якостей і властивостей тільки тих об'єктів чи явищ, які задіяні в житті і діяльність суб'єкта. При цьому підґрунтям виникнення цінностей Р. Пері та Д. Дьюї вважають потреби, які здійснюються через імпульси, що походять із ірраціонального боку людини, що є важливим для нас з позиції досліджуваної проблеми.

Формулювання цілей статті... У зв'язку з цим мета даної статті полягає у з'ясуванні аксіологічної сутності концепту задоволення та його місця в емоційно-чуттєвій структурі особистості сучасного студента, а також у визначенні того, які групи гедоністичних переживань доцільно включити у зміст освіти, зокрема музичної.

Виклад основного матеріалу дослідження... Для того, щоб краще уявити цю сутність слід звернутися до огляду найзначніших положень з теорії гедоністичного імперативу. Так, гедонізм розглядає задоволення у

якості головного принципу людської поведінки, як фактично, так і нормативно. Аристипп, перший представник гедоністичної теорії, вважав отримання задоволення та усунення страждань метою життя й головним критерієм цінності. У цій радикальній і наївній гедоністичній думці є своя заслуга, яка полягає в тому, що гедоністична теорія зосередила увагу на значенні індивіда та на конкретному понятті задоволення, поставивши знак тотожності між поняттям щастя та безпосереднім переживанням.

Однак гедонізму не вдалося уникнути зіткнення із труднощами, які йому не вдалося вирішити позитивно: з проблемою цілковито суб'єктивного характеру принципу задоволення й щастя. Перша спроба переглянути гедоністичну позицію, вводячи об'єктивні критерії у концепцію задоволення, була зроблена Епікуром, котрий, наполягаючи на задоволеннях, як меті життя, заявив, що вони мають бути "розумними", оскільки тільки розумні задоволення сприяють праведному та гарному життю. "Дійсне", "істинне" задоволення має бути лише за ясності розуму та відсутності страху й може бути досягнуте тільки добропорядною людиною, здатною знехтувати "моментальною" насолодою заради задоволення тривалого. Епікур намагається довести, що його поняття задоволення як життєвої мети полягає у повному узгодженні з поняттям добродесної помірності, мужності, справедливості, доброти. Однак він визнавав "почуття виміром, завдяки якому ми оцінюємо усяке благо", і це переконання не дозволило Епікуру подолати первинну важкість: поєднати суб'єктивні переживання задоволення із об'єктивними критеріями "блага" та "порочності задоволення".

Філософи гуманісти та гедоністи намагалися справитися із цією проблемою, зберігаючи критерії істинності, не втрачаючи з поля зору ствердження, що щастя людини – найвища мета життя. Платон був першим, хто розглянув бажання і задоволення з урахуванням критеріїв істинності та хибності і підкреслював, що важливість, цінність задоволення проявляється у тому, що воно, як і мислення, виконує пізнавальну функцію.

Аристотель у цьому питанні додержується такої ж думки, як і Платон. Він стверджує, що суб'єктивне переживання задоволення не може бути критерієм правильності дій, а отже й цінності цих дій. Проте цінність задоволення полягає в тому, що, по-перше, задоволення пов'язане із процесом забезпечення потреб та придбання сил, а по-друге – із використанням набутих сил. Останнє є задоволеннями найвищого рівня. Задоволення – це діяльність, енергія істоти у її природному стані. Воно передбачає радість та спонтанність, або безперешкодну діяльність, за умов, що "безперешкодна" діяльність – означає "незаблокована", "нефрустрована". Таким чином, задоволення удосконалює діяльність, а отже й життя.

Що стосується Б. Спінози, то у певному сенсі його теорія задоволення перетинається із теоріями Платона та Аристотеля. Але він іде глибше у своїх роздумах стосовно цієї проблеми. Спіноза вважає, що задоволення – це результат розумного і доброго життя, а не свідчення гріховності, як стверджують учення, що засуджують задоволення. Він також удосконалює теорію, пропонуючи конкретне визначення поняття задоволення, що ґрунтується на досвіді, який ґрунтується на його антропологічній концепції. Сутність задоволення у Б. Спінози пов'язано із поняттям потенції (сили). У нього задоволення пов'язане із прогресією, а незадоволення із регресією: "Задоволення є перехід людини від меншої досконалості до більшої; незадоволення є перехід людини від більшої досконалості до меншої" [7, с. 127]. Більша або менша досконалість – це те ж, що і більша чи менша сила для реалізації можливостей й, отже, для наближення до "зразку людської природи". Задоволення є не метою життя, але воно є атрибутом плідотворної діяльності – і у цьому його цінність.

В "Етиці" Г. Спенсера ми знаходимо вичерпну відповідь щодо цінності даного концепту, а саме – задоволення виконує біологічну функцію (яка співвідноситься із тим, що добре як для індивіда, так і для всього людства), стимулюючи і спонукаючи людину до діяльності. З біологічної точки зору, роль страждання і задоволення визначається тим, що вони виконують адаптивну функцію: задоволення стимулює активність, яка відповідає потребам організму; відсутність же задоволення і страждання, навпаки – блокують дії. З психофізіологічної точки зору, задоволення, як результат вдоволення потреб важливий тому, що воно супроводжує зменшення і згасання внутрішньої напруги (фізичної та психічної), сприяє відновлення життєво важливих функцій організму. В цьому плані задоволення – це благо. Звідси і витікає нормативна позиція, згідно з якою стан задоволення – є ідеальним для організму, і людині треба робити все для досягнення цього стану. Виходячи із цього, можна стверджувати, що задоволення є обов'язковим і необхідним фактором у процесі розвитку людини. "Страждання – це кореляти дій, шкідливих для організму, а задоволення – кореляти дій, що сприяють його благополуччю" [10, с. 256].

Багато уваги концепту задоволення приділив у своїй науковій діяльності О. Лоуен. Він зазначає, що задоволення це не веселість, а глибинний внутрішній стан людини, який проявляється в коректності, гармонійності та спокої психофізіологічної природи індивіда. Більш того цінність задоволення – в творчому підході до життя.

Кажучи про гедоністичні переживання, а саме про задоволення, насолоду та щастя, ми, передусім розуміємо, що мова йде безпосередньо про емоційний стан людини. Те загальне, що об'єднує різні явища за їхнім емоційним "звучанням" і відповідності останнього тому "звуку", який відгукується в душі суб'єкта, теж є цінність, хоча і зовсім іншого виду. І є підстави вважати, що саме ця цінність як раз і утворює дуже важливу лінію

ціннісних орієнтацій особистості, яка в значній мірі визначає важливість для особистості таких явищ як щастя, задоволення, насолода, інтереси, мрії, радість, успішність тощо.

Розуміння емоції як цінності (за Б.І. Додоновим) означає не що інше, як здійснення емоціями функції спонуки, привабливості для людини. “Цей факт, – пише він, – досить добре усвідомлений і вирізняється життєвою психологічною інтуїцією, що чітко розмежувала випадки, коли людина що-небудь робить із задоволенням і коли вона чимось займається заради задоволення” [2, с. 47].

До речі буде зазначити, що, як стверджує Ю.М. Орлов, не тільки емоційні переживання, а й поведінку, спрямовану на вдоволення потреб та бажань людини, можна назвати гедоністичною, а поведінку, що позбавляє від страждання – захисною. Проте і у першому, і у другому випадку – результат один – задоволення. “Перший рід задоволення – від дії приємного стимулу або приємної поведінки. Другий рід задоволення – позбавлення від неприємного стану, тривоги, страждання або болю” [4].

Проблема цілеспрямованого включення емоцій як цінностей в зміст освіти і їхнє використання стала особливо актуальною на сучасному етапі (Л.Я. Зоріна, І.Я. Лернер, В. Оконь, І.М. Осмоловська та ін.). Досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу передбачає вплив на емоційну сферу учнів, формування мотивації, системи цінностей особистості. При цьому зміст освіти визначається як мінімальний інваріант, необхідний і достатній для всіх учнів, який включає знання, уміння, а також цінності. В силу стихійності включення останніх у зміст існуючої освіти, вони залишаються неструктурованими і тому використання їх в навчально-виховному процесі значно ускладнено. Проте, досвід емоційно-ціннісного ставлення до дійсності об'єктивно, незалежно від волі авторів навчальних програм, має входити у зміст сучасної освіти.

Ми вважаємо, що процес навчання і виховання протікає успішніше, якщо він сповнений емоціями, зокрема гедоністичними, про що свідчить і історія класичної педагогіки. Ми знаходимо багато цікавих ідей щодо цієї теорії, а також спроб її практичного здійснення: школи Конфуція, Піфагора, Сократа, Платона, Аристотеля, Сенеки, Марка Аврелія, Цицерона; сади Епікура; “риторична школа” давньоримського теоретика ораторського мистецтва М. Квінтіліана; перша в історії школа інтернатного типу (Casa giocosa – “Будинок ігор”) найбільшого італійського педагога епохи Відродження Вітторіно да Фельтре, яка ще мала назву “Будинок радості”; школа “Чеських братів”, очолювана великим чеським мислителем, педагогом-гуманістом Я.А. Коменським; школи великого швейцарського педагога І.Г. Песталоцці; вчительська діяльність видатного німецького педагога-гуманіста Ф.А. Дістервега; “Новий інститут для утворення характеру” і “Школи для маленьких дітей” в Нью-Ленарке (Шотландія); колонія “Нова Гармонія” в Північній Америці, організовані Р. Оуеном, вихователем “епохи майбутнього”; “Яснополянська школа” Л.М. Толстого; школи Я.С. Гогобашвілі; трудова колонія “Бадьоре життя”, дитячі сади і школи, організовані С.Т. Шацьким. У 1992 році вперше у науковий обіг було введено поняття “Педагогіка щастя” (за О.І. Субетто), яка виплескується із ідей “евдемонічної педагогіки” В.І. Вернадського та зафіксована в типології педагогіки у якості її компоненту, що певною мірою реалізується в ідеях “завтрашньої радості” А.С. Макаренка, концепціях “вальдорфської школи” Р. Штайнера, “школі дитячої радості” С.М. Рівеса та М.М. Шульмана, в “школі радості” В.О. Сухомлинського, у “педагогіці серця” Г.С. Сковороди, “педагогіці Успіху” С.Л. Соловейчика та “ситуації успіху” О.С. Белкіна, Л.В. Смірної та інших, у “школі життя” Ш.О. Амонашвілі, у етнопедагогіках народів, в яких формується культура радості. Це той безперервний потік педагогічних пошуків, який спрямований на захоплення учнів процесом пізнання, на організацію навчання і виховання, заснованих на взаємній довірі, радості, любові і пошані тих, хто вчить і хто вчиться.

Класик педагогіки Я.А. Коменський “керуючою основою” своєї “Великої дидактики” вважав принципи “короткого, приємного, ґрунтового навчання”. Він писав у другій половині XVII століття в своїй “Пампедії”: “Проблема XVI. Досягти, щоб люди навчалися всьому із задоволенням. Дай людині зрозуміти, 1) що вона за своєю природою хоче того, прагнення до чого ти їй вселяєш, – і вона відразу радісно хотітиме цього; 2) що вона від природи може мати те, чого бажає, – і вона відразу зрадіє цій своїй здатності; 3) що вона знає те, що вважає себе такою, яка не знає, – і вона відразу зрадіє своєму незнанню” [3, с. 428].

І. Песталоцці пропонує принципову освітню парадигму, в якій дитина – мета, а предмет – засіб. Тоді боротьба за “знання, уміння та навички” поступається місцем втіленню ідеї виховання особистості. Будити кращі почуття – ця думка виражає сутність його педагогіки. Кожний навчальний день має проходити у злагоді і радості, в слухняності і любові, в напруженні сил і насолоді життям [6, с. 157-159].

Важливе значення емоцій для розвитку і виховання людини підкреслював в своїх працях К.Д. Ушинський. Кажучи про роль заохочення і покарання у вихованні, він, по суті, підкреслював підсилюючу функцію гедоністичних переживань. З цього приводу він писав: “Сама природа указує нам на це ставлення: якщо не завжди, то дуже часто вона використовує насолоду, щоб примусити людину до необхідної для неї діяльності, і використовує страждання, щоб утримати її від діяльності шкідливої. До такого ж відношення повинен стати і вихователь до цих явищ людської душі: насолода і страждання повинні бути для нього не метою, а засобом вивести душу вихованця на шлях прогресивної вільної праці, в якій опиняється все доступне людині на землі щастя” [9, с. 512-513].

Для В.О. Сухомлинського принципово важливо, щоб кожен учень знаходив в школі своє привабливе життя і залучався до радості пізнання. Відзначимо, що В.О. Сухомлинський розділяє поняття “Радість світосприймання”, “радість буття” і “радість пізнання”. Проникаючи у сутність цих понять знаходимо, що «радість світосприймання» є пасивною якістю, а “радість пізнання” – активною, а от обидві є складовими “радості буття”. Виходячи із такого тлумачення, педагог свідомо використовує “радість світосприймання” і “радість пізнання” як засоби досягнення дитиною відчуття гармонії, тобто щастя.

На думку видатного угорського педагога З. Кодая радість в навчанні відіграє особливе значення, оскільки вона дисциплінує учнів – фактор, позитивне значення якого ще недостатньо оцінено.

До гедоністичної сфери людини в системі психологічних та педагогічних досліджень, окрім радості, науковцями відносяться інтерес і мотивація досягнення успіху й уникнення невдач.

Проблема інтересу в навчанні існувала впродовж всього історичного процесу розвитку педагогічної думки і школи. Так, за інтерес в педагогічній діяльності ратували Л.М. Толстой, В.Г. Білінський, М.А. Добролюбов, Д.І. Писарев, М.Г. Чернишевський, П.Ф. Каптерев, Н.К. Крупська та інші. Проблеми формування інтересу учнів приділяли найсерйознішу увагу А.С. Макаренко та С.Т. Шацький.

Аналіз різноманітних теорій формування розумових дій (П.Л. Гальперін, Н.Ф. Талізін, В.В. Давидов, Д.Б. Ельконін та ін.) показав, що ефективність досягнення позитивного результату можлива за умов наявності в учнів інтересу в процесі пізнання. У педагогічній теорії і практиці пізнавальні інтереси розглядаються як інтегральне утворення особистості учня. У роботах Ш.А. Амонашвілі, Д.М. Большакової, В.Б. Бондаревського, М.Д. Виноградової, Г.К. Делікатного, В.К. Демиденка, Н.Ф. Добриніна, Б.Г. Друзя, Г.О. Люблинської, Е.І. Киричук, Л.М. Нестерової, В.А. Онищука, Н.Ф. Талізін, М.М. Скаткіної, В.Ф. Шморгуна, Г.І. Щукиної та ін. підкреслюється зв'язок інтересу із емоційною сферою людини. Почуття особистості являють собою основу, серцевину інтересу. Здивування, радість, захоплення, задоволення, породжені пізнанням нового або одержанням позитивної оцінки, радісні переживання в результаті подолання навчальних труднощів, почуття гордості з приводу досягнення бажаного результату – все це різні за своєю значущістю і глибиною виявлення почуттів учнів, але всі вони викликані інтересом.

Велику роль в поясненні впливу мотивації на ефективність і продуктивність діяльності відіграють дослідження мотивації досягнення, зокрема такої категорії мотивів як мотив досягнення успіху і уникнення невдач (як же близько це перетинається із гаслом гедоністичного імперативу – досягнення задоволення та уникнення страждань) (Н.В. Афанасьєва, І.О. Васильєв, М.Ш. Магомед-Емінов, Х. Хекхаузен та ін.). Мотивація досягнення розглядається як один із різновидів мотивації діяльності, яку пов'язано із потребою індивіда досягати успіхів та уникати невдач і спрямовано на можливо краще виконання цієї діяльності. Навчальна діяльність якраз і є тією сферою життя, де переважають ситуації, пов'язані із діяльністю досягнення, а класичне трактування мотивації досягнення співзвучне мотивації навчальної діяльності.

Характерно, що мотивація досягнення успіхів розглядається, як правило, як позитивний чинник діяльності, що визначає прагнення людини досягати успіхів в різних сферах діяльності. В сучасних дослідженнях, мотивації досягнення надається великого значення як чиннику, який в значній мірі визначає продуктивність діяльності людини. Мотивація досягнення обумовлює позитивне ставлення до праці, менш виражену тривожність, вищі академічні успіхи, підвищує рівень активності учнів та виступає як внутрішня пружина навчальної діяльності.

У дослідженнях з мотивації досягнення було показано, що ефективні дії характерні для людей, котрі обирають мотивацію успіху, а неефективні дії – для тих, хто дотримується стратегії уникнення невдач, при цьому мотив уникнення невдач розглядається як сила, що гальмує діяльність.

Важливо відмітити, що тільки тоді, коли інформація зачіпає позитивні емоції, вона може претендувати на довгострокове зберігання, оскільки у відповідності до біологічних законів саме через емоції людина накопичує досвід та програми, що забезпечують виживання індивіда в цілому.

На жаль прийнято вважати, що емоційну сферу потрібно розвивати насамперед у дошкільному й молодшому шкільному віці, а починаючи із середньої школи, усі просто зобов'язані стати серйозними і працювати, працювати, працювати. До того ж без радості, інтересу та задоволення. Небажання урахувати потребу студента, відчуття ним задоволення – радості пізнання й життя (а студент в межах вищого навчального закладу проводить більшість свого часу) приводить до дезадаптації, ускладненню процесу соціалізації, нервовим зривам, психосоматичним захворюванням тощо.

В контексті наукових досліджень є автори котрі переконані, що орієнтація людини на переживання позитивних емоцій, емоційних задоволень (концепції евдемонізму та гедонізму) – помилкова стратегія, адже будь-яка перевага, в тому числі й на користь позитивних емоцій свідчить про погану емоційну регуляцію. Утримуючись від оцінки істинності цього ствердження, доводиться все ж таки відмітити його неактуальність: складно собі уявити, щоб велика кількість громадян відчували труднощі, пов'язані із насиченістю у своєму житті великої кількості емоцій із знаком “плюс”. І навпаки, негативні або емоційні стани, що переживаються як

негативні: емоційне спустошення, нудьга, тривога, стрес, а також роздратованість, уразливість, конфліктність, невпевненість тощо стають для сучасної людини скоріш нормою ніж виключенням із правил.

Підтвердженням вищесказаному може слугувати бурний розвиток тих галузей психологічної практики, які допомагають людині справитися із негативними емоціями. При цьому, більшість сучасних психокорекцій та психотерапевтичних методів спрямовано на звільнення людини від неприємних переживань, усвідомлення причин психологічного дискомфорту або навчання діяти у відповідності до певних ситуацій. Іншими словами, по-перше опрацьовується стан психологічного дискомфорту чи психологічної проблеми, по-друге – утворюється можливість позитивних змін. Таке “пророблення” емоційного негативу характерне і для психоаналітичних напрямів, і для гештальттерапії, і для когнітивно-поведінкової психології.

Однак є й інший підхід, який акцентує переживання позитивних емоцій, що дозволяє навчитися переживанню, експресії та керуванню інтенсивністю позитивних емоцій. Не дивлячись на те, що витoki цього підходу можна знайти вже у Аристотеля та Епікура, в силу невеликої кількості дослідників у цій галузі, цей напрям все ще можна вважати таким, що знаходиться у стадії становлення. До ідеологів “психології позитивних емоцій” можна віднести: М. Аргайла “Психологія щастя”, Н. Пезешкіана “позитивна психотерапія”, М. Чиксентміхайі “В пошуках потоку”, В. Зеланд “Трансерфінг реальності”, О. Лоуен “Радість”. Особливої уваги заслуговує монографія В. Ромек, О. Ромек “Тренінг насолоди”, яка містить описання практичного методу формування позитивного емоційного фону. До вказаної традиції належить і тренінг керування позитивними емоціями або “терапія святом” Е.П. Бахчєєвої та ін.

Узагальнюючи важливе значення гедоністичних переживань у навчанні, Г.М. Падалка, однією із основних функцій навчально-художньої діяльності у сфері методики викладання мистецьких дисциплін, визначає і гедоністичну, що передбачає акцентування ролі естетичної насолоди в сприйнятті і творенні мистецтва. “Немає сумніву в тому, що поза гедоністичним ставленням процес сприйняття і творення мистецтва буде не тільки не повним, а й взагалі не відбудеться, як, на жаль, немає сумніву і в тому, що сучасні орієнтири мистецької освіти надто мало уваги приділяють гедоністичним моментам. Цілком слушне завдання – привчити учня до систематичної праці нерідко затуляє перед педагогом питання кінцевої мети навчання мистецтва” [5, с. 23].

Такої ж думки додержуються й інші науковці. Так, К.В. Гаврилець і Т.Е. Титовець переконані, що навчити людину користуватися природнім механізмом енергетичного і психологічного самозахисту, знати і розпізнавати біологічний показник внутрішньої гармонії, прислухатися до нього як до орієнтиру творчої діяльності – місія освіти. І така її функція реалізується, якщо основним принципом організації навчально-виховного процесу стане духовно-гедоністичний принцип – “педагогіка радості”.

Основним джерелом радості, на думку авторів, є творче самовираження суб’єкта освітнього процесу, ситуації успіху. Не менш важливою ланкою педагогічної радості виступає постійна рефлексія власного розвитку, фіксація позитивних зрушень у характері інтерпретації оточуючих явищ, у рівні самооцікувань, претензій і домагань [1, с. 19-20].

Саме на творче пізнання життя спрямовано “педагогіку щастя”, ідеї якої визначено О.І. Субетто. Так, за О.І. Субетто, педагогіка щастя – “стрижень” педагогічної системи XXI століття. Педагогіка щастя є педагогіка творчості, співтворчості, педагогічна система, інтегруюча всі педагогічні системи, де інтегратором виступає культура радості і щастя як культура творчості і здоров’я. У її основі, як підкреслює автор, лежить теорія креативної революції Природи, креативної онтології, онтологічної творчості, що походить із поглядів А. Бергсона, М.О. Бердяєва, В.І. Вернадського та ін.

Педагогіка щастя є педагогіка, покликана підняти “людину майбутнього” до її дійсних масштабів, закладених логікою прогресивної еволюції Всесвіту, в якому вона з’явилася, масштабів ноосферного розуму, що гармонізує свою творчість як частину творчості Природи, з творчістю Природи, до масштабів керованої соціоприродної динамічної гармонії, в якій суспільний інтелект стає частиною соціоприродного гомеостазу [8].

Отже, педагогічними важелями, які, на нашу думку, сприяють успішності професійного розвитку студентів вищих навчальних закладів, зокрема, майбутніх учителів музичного мистецтва, мають стати ті, які пов’язані із осягненням студентами гедоністичного пізнання не тільки мистецтва, зокрема вокального, а й власної особистості, суб’єктивних можливостей і задатків, а також заходів досягнення своїх цілей, вдоволення своїх бажань та інтересів, прагнень та потягів тощо. Такий шлях дозволить пережити студенту ще у процесі професійної підготовки глибину почуттів та гамму емоцій і зробити його якщо не щасливим, то принаймні радісним, задоволеним на ниві професійного удосконалення й самоствердження.

Висновки... Таким чином, розмірковуючи над аксіологічним змістом концепту задоволення, необхідно взагалі констатувати його ціннісну вартість, яка визначається такими його показниками, як: критерій вдоволення потреб людини та придбання нею життєвих сил; емоційний регулятор формування мотивацій; спонукаючий чинник активності особистості; атрибут плідотворної, творчої діяльності. І, нарешті, важливо не забувати про сутнісний зв’язок концепту задоволення із неповторністю кожної людської індивідуальності, де він узгоджується і з фізичною (викликає позитивний тон відчуттів), і з біологічною (сприяє відновленню життєво-важливих функцій

організму), і з психологічною (вдоволяє позитивний емоційний тон вражень) природою людини. Все це є вагомим підставою звернення до гедоністичних переживань у системі навчання, зокрема професійного.

Література

1. Гавриловец, К.В. Целостность человека как педагогическая категория [Текст] / К. В. Гавриловец, Т. Е. Титовец // Педагогика : научно-теорет. журн. – 2007. – N 10. – С.13-20.
2. Додонов Б.И. Эмоция как ценность / Б.И. Додонов. – М.: Политиздат, 1978. – 272 с. (Над чем работают, о чем спорят философы).
3. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения: в 2 томах / Я.А. Коменский / Под ред. А.И. Пискунова и др. – М.: Педагогика, 1982. – Т.2. – 576с.
4. Орлов Ю.М. Подготовка кадров. Учебно-методические материалы. Зависимость. Серия : Управление поведением <http://www.ecad.ru> (с) 2000 - 2006 ECAD in Russia // Разработка и сопровождение R&K
5. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М. Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274с.
6. Песталоцци. Антологія гуманної педагогіки / Песталоцци. – М.: Издательский дом Шалвы Амонашвили, 1998г. – 224 с.
7. Спиноза Б. Этика / Б. Спиноза / Пер. с лат. Н. А. Иванцова. – СПб.: Аста-пресс ltd., 1993. – 248 с.
8. Субетто А.И. Творчество, жизнь, здоровье и гармония (Этюды креативной онтологии) / А.И. Субетто // Сочинения. Ноосферизм. Том 4. Книга 1. Ноосферное или Неклассическое человековедение: поиск оснований / Под ред. Л.А. Зеленова. – Кострома: КГУ им. Н.А. Некрасова, 2006. – С. 265-417.
9. Ушинский К.Д. Избранные сочинения: в 2 томах / К.Д. Ушинский. – М.: Педагогика, 1974. – Т. 1. – 584 с.
10. Фромм Э. Человек для себя. / Э. Фромм. – Мн.: «Харвест», 2003. – 352 с. (Философия. Психология.).

Анотація

У статті розглядається аксіологічна сутність концепту задоволення та його місце в емоційно-чуттєвій структурі особистості сучасного студента, а також визначається, які групи гедоністичних переживань доцільно включити у зміст навчального процесу.

Аннотация

В статье рассматривается аксиологическая сущность концепта удовольствия и его место в эмоционально-чувственной структуре личности современного студента, а также определяется, какие группы гедонистических переживаний целесообразно включать в содержание учебного процесса.

Summary

Axiological essence of pleasure concept and its place in the emotional-sensory structure of a modern student's personality are studied in the article, defining groups of geodonic feeling being reasonable include into the content of teaching.

Ключові слова: аксіологія, задоволення, гедоністичні переживання, емоція, радість, інтерес.

Ключевые слова: аксиология, удовольствие, гедонистические переживания, эмоция, радость, интерес.

Key words: acsiology, pleasure, geodonic feeling, emotion, joy, interest.

Подано до редакції 14.09.2011.

УДК 37.03 “18/19”

©2012

Васильєва О.В.

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА НА СЛОБОЖАНЩИНІ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Розбудова суверенної, демократичної, правової держави вимагає використання заходів, спрямованих на розвиток у громадян духовності, виховання патріотизму та поваги до історичної спадщини українського народу, впровадження у суспільну свідомість співвітчизників загальнолюдських моральних цінностей. У зв'язку з цим надзвичайно важливим є пошук засобів формування морально-естетичної культури молодого покоління України.

Одним із шляхів вирішення цих питань є опанування історико-педагогічного досвіду, в якому зосереджено досягнення вітчизняної педагогічної науки та національно-культурні традиції українського народу. Хорове мистецтво – це втілена в звуковій красі людської душі, жива скарбниця духовно-моральних та естетичних ідеалів народу. Протягом століть воно було провідником високого складу почуттів та думок і мало величезний виховний потенціал у формуванні морально-естетичної культури молодого покоління українців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Узагальнення результатів сучасних наукових пошуків з проблеми формування морально-естетичної культури учнівської молоді дозволяє констатувати, що ця проблема розглядалася в різних напрямках. Так, філософські підходи до визначення поняття морально-естетичної культури представлено в працях А.Арнольдова, А.Веселаго, В.Долумана, В.Діденко, М.Кагана, В.Федотової, Т.Холостової, В.Шиньорова, О.Уледова; психологічне обґрунтування проблеми знаходимо в дослідженнях М.Яновської, С.Прокоф'євої-Акопової, Б.Теплова; розкриття методологічних аспектів і загальнотеоретичних основ побудови цілісного навчально-вихованого процесу, спрямованого на формування